

02.05.2019

TÜRKİYE'NİN SAVUNMA-GÜVENLİK-DIŞ POLİTİKASINI İLGİLENDİREN GELİŞMELER

SURİYE (SURİYE KUZEYİ- SOÇİ - İDLİB - SURİYE'de ATEŞKES)

- *Kalın ile Jeffrey Ankara'da Suriye'yi görüştü...* Türkiye Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Suriye Özel Temsilcisi James Jeffrey, Suriye konusunda görüştü. Görüşmede, Türkiye'nin ulusal güvenlik konusundaki önceliklerinin dile getirildiği ve Fırat'ın doğusunda ve Suriye'nin geneline yayılan bir terörle mücadele programı, güvenli bölge ve Suriye'nin toprak bütünlüğüne sadık kalınarak bir siyasi çözüme varılması konularının ön plana çıktığı belirtiliyor. Türk heyetinin toplantıda ayrıca, Suriye'deki tüm terör gruplarına karşı hareket edilmesi isteğini yinelediği ve Menbiç yol haritasının hayata geçirilmesi konusunda talebini bir kez daha dile getirdiği kaydedildi. Görüşmelerin ardından basına açıklama yapılmazken, Türk ve Amerikalı uzmanlardan oluşan teknik heyetlerin yapacakları müzakerelerden sonra, Türkiye sınırında oluşturulması planlanan güvenli bölge ile ilgili nihai bir sonuca varılabileceği konusunda görüş birliği sağlandığı belirtiliyor. Jeffrey daha sonra MSB Akar ile de görüşmeler yaptı. Jeffrey'nin Cuma günü Cenevre'de Suriye ile ilgili Küçük Grup olarak bilinen ülkelerin temsilcileriyle görüşmesi bekleniyor.

- *DSG: 5 binden fazla yabancı IŞİD militanı ele geçirdik, ülkeler vatandaşlarını alsın...* Yaklaşık 5 bin yabancı IŞİD militanını ele geçirdiklerini söyleyen YPG'nin de içerisinde yer aldığı Demokratik Suriye Güçleri (DSG) Sözcüsü Bassem Saker, diğer ülkelere militanların ülkelerine dönmelerini sağlama çağrısı yaptı. Saker, "Baguz saldırısı sonrası şu an itibarıyla yaklaşık 5 bin militan cezaevinde. Yaklaşık 70 bin militan ve aile bireyleri de kampta. Tüm ülkeleri vatandaşlarını almaya çağırıyoruz. Hiç kimse militanları almak istemiyor" dedi. Militanları cezaevlerinde tutmanın tehlikeli olduğunu savunan Saker, "Bu bir tehdit. Örneğin Türkiye saldırdığında, militanlardan cezaevlerinden çıkacak ve tüm dünya için tehdit oluşturacak" diye konuştu.

- *SDK, Suriye Anayasa Komitesi'ne girebilmek için ABD'den daha fazla politik destek istedi...* PYD kontrolündeki Suriye Demokratik Konseyi (SDK), Suriye Anayasa Konseyi'ne girebilmeleri için ABD'nin daha fazla politik desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtti. SDK, Türkiye ve Irak'la sınırda oluşturulacak olası güvenlik bölgede uluslararası kontrolün sağlanması çağrısında bulundu. YPG'nin de içerisinde yer aldığı Suriye Demokratik Güçleri'nin (DSG) siyasi kanadı olarak gösterilen SDK'nın sözcüsü Saker, "Kesinlikle ABD'nin daha fazla politik desteğine ihtiyacımız var. Eğer ABD'nin politik desteğine sahip olsaydık çoktan komitenin içinde yer alırdık. Ancak onlar şimdilik sadece askeri destek sağlıyor" dedi. ABD'den, "IŞİD'in uyuyan hücreleri" hakkında istihbarat sağlayacak ve Suriye'nin kuzeyini ve kuzeydoğusunu Türkiye'nin tehditlerine karşı koruyacak güçleri Suriye'de bırakmasını talep ettiklerini dile getiren Saker, "Trump idaresi, güçlerinin bir kısmını Suriye'de bırakacak. Heyetimiz ABD'ye giderek bu konuda birçok görüşmede bulunmuştuk, çünkü o zamanlar henüz IŞİD'i yenmemiştik. IŞİD askeri yenilgiye uğradıktan sonra uyuyan

hücreleri kaldı ve kültürel açıdan onları yenmemiz gerekiyor. Bu yüzden ABD'den bu konuda bize destek vermesini talep ettik. Onlar hem ekonomik hem de istihbarat olarak bize yardım edebilirler" ifadelerini kullandı. Türkiye'nin, Suriye'nin kuzeyine ve kuzeydoğusuna operasyon düzenlemek için ABD askerlerinin çekilmesini beklediğini dile getiren Saker, sözlerini şöyle sürdürdü: "Olası güvenlik bölgesinde Türkiye'nin hiçbir kontrolünü kabul etmiyoruz, çünkü Afrin'de neler olduğunu gördük. Asla Türkiye'nin kontrolünü kabul etmeyiz. Bu bölge uluslararası kontrolün, ABD'nin yerel güçlerle birlikte yoksa Birleşmiş Milletler'in kontrolünde altında olmalı". Türkiye sebebiyle Astana formatındaki görüşmelere alınmadıklarını dile getiren Saker, "Bu Anayasa Komitesi için de geçerli. Bu görüşmelerin bir parçası olmalıyız" dedi. Suriye'nin yüzde 30'unun kontrolleri altında olduğunu dile getiren SDK sözcüsü, "Buna rağmen Anayasa Komitesi'nde yokuz. Bu komitenin içinde olmalıyız, ama Türkiye'nin vetosu yüzünden kimse bunu kabul etmiyor. Komitede olmadığımız için de bu komitenin hiçbir zaman sorunları çözmeyeceğini düşünüyoruz" ifadelerini kullandı. Ayrıca BM'nin Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen'la görüşme beklediklerini söyleyen Saker, "Henüz onunla görüşmedik. Bölgeye gelerek bizimle görüşmeli" diyerek Pederson'un daha önce Suriye hükümeti ve muhalefetle görüştüğünü hatırlattı.

ORTADOĞU-AFRİKA

- *İran Petrol Bakanı: ABD ve iki komşu ülke İran'ın petrol ihracatını sıfırlamak istiyor...* İran Petrol Bakanı Bijen Namdar Zengene, isim vermeksizin İran'a komşu iki ülkenin, "İran'ın petrol ihracatının sıfırlanması ve piyasadan çıkmasıyla hiçbir sorunun meydana gelmeyeceğine" yönelik sürekli açıklamalar yaptıklarını söyledi. Söz konusu iki ülkenin bu konuda güvence vermeye çalıştığını söyleyen Zengene, şöyle devam etti: "Konunun uzmanı ve insafli olanlar bilir ki bu ülkeler kapasitelerini ve rezervlerini abartıyor. Ortaya attıkları iddialar şu ana kadar hiçbir güvenilir ve bağımsız merci tarafından teyit edilmedi. Dünya ve karmaşık petrol piyasası ABD ve onu takip eden bazı ülkelerin tahmin ettiği gibi değil." Dünya petrol piyasasında üretimin belirleyici olduğunu ifade eden Zengene, gösterişten ibaret işler ve algı operasyonlarıyla İran petrolünden doğan boşluğun telafi edilemeyeceğini savundu. Zengene, "ABD ve iki komşu ülke İran'ın petrol ihracatını sıfırlamak istiyor. Bu arzu uygulamada gerçekleşemeyecek ham bir hayaldir" ifadelerini kullandı.

- *Nijerya'da Boko Haram saldırısı: 30 ölü...* Nijerya basınındaki haberlere göre, örgütün, Adamawa eyaletine bağlı Kudakaya köyüne düzenlediği saldırıda, yaralılarından 4'ünün hayatını kaybetmesiyle ölü sayısı 30'a yükseldi. Saldırıda ilk belirlemelere göre 26 kişi ölmüş, 34 kişi yaralanmıştı. Nijerya'da 2000'li yılların başından bu yana varlık gösteren Boko Haram'ın 2009'dan bu yana düzenlediği kitlesel şiddet eylemlerinde 20 binden fazla kişi öldü.

- *Katar'dan, ABD ve İran'a diyalog çağrısı...* Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman Al Sani, İran ile ABD'yi, aralarındaki sorunlara sürdürülebilir çözümler bulmak için diyalog başlatmaya çağırdı. Tek taraflı alınan yaptırım kararlarının krizlerin çözümünde olumlu sonuçlar doğuracağını düşünmediklerini belirten Al Sani, İran ile ABD'ye, aralarındaki sorunlara sürdürülebilir çözümler bulmak için diyalog başlatma çağrısı yaptı. Körfez krizinin bölgesel düzeyde iş birliği önünde engel oluşturduğuna değinen Al Sani, Katar'ın herkesle diyaloga girmeye hazır olduğunu dile getirdi.

AVRUPA – AB

- *Avusturya Başbakanı, Viyana'daki 1 Mayıs etkinliğinde PKK'ya ait sembollerin taşınmasına tepki gösterdi...* Avusturya Başbakanı Sebastian Kurz, bir grup PKK destekçisinin Viyana'da düzenlenen 1 Mayıs etkinliğinde örgüte ait yasaklı sembollerin bulunduğu pankartlar açmasına tepki göstererek, "Avusturya'da, bu terörist aşırı sol ideolojinin yeri olamaz." ifadelerini kullandı. Başbakan Kurz, sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı açıklamada, PKK'nın Avrupa Birliği (AB) terör listesinde bulunduğunu, çok sayıda terör eyleminden sorumlu tutulduğunu ifade ederek, bu örgüte ait sembollerin Mart ayından itibaren Avusturya'da yasaklı olduğunu anımsattı.

- *İngiltere Savunma Bakanı Gavin Williamson 'bilgi sızdırma soruşturması' sonrası görevden alındı..* İngiltere Başbakanı Theresa May, Ulusal Güvenlik Konseyi toplantısından "bilgi sızdırıldığıyla" ilgili olarak yürütülen soruşturma sonrası Savunma Bakanı Gavin Williamson'ı görevden aldı. Başbakanlıktan yapılan açıklamada karara gerekçe olarak, "Ulusal Güvenlik Konseyi'nde tartışılan bilgilerin izinsiz bir şekilde paylaşılması" gösterildi. Açıklamada ayrıca Başbakan May'in artık Williamson'a güvenemediği belirtildi. Williamson'ın yerine Uluslararası Kalkınma Bakanı Penny Mordaunt getirildi. İngiltere Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Çin'in akıllı telefon devi Huawei'nin 5G internet şebekesine erişmesine sınırlı izin verme kararı aldığı geçen hafta Çarşamba günü basına sızmıştı.

- *Papa'nın kafir ilan edilmesi için 20 sayfalık mektup yayımlandı...* Aşırı muhafazakar Katolik rahip ve akademisyenlerden oluşan 19 kişilik bir grup piskopos, Papa Francis'in aforoz edilmesi çağrısında bulundu. Papa'yı kürtaj ve eşcinselliğe karşı yeterince sert açıklamalar yapmamak, Protestan ve Müslümanlara karşı fazla yumuşak olmakla suçlayan grup, artık Katolik Kilisesi'nin 'tarihinin en ağır krizlerinden birini yaşıyor olmasına daha fazla dayanamayacakları için bu yola başvurduklarını' açıkladı. 20 sayfalık açık bir mektup yayınlayan grubun en bilinen ismi 70 yaşındaki İngiliz rahip Aidan Nichols. Dominikan Tarikatı'na bağlı Nichols yazdığı çok sayıda kitapla İngilizce konuşulan dünyanın en bilinen Katolik din adamlarından. Grubun diğer üyeleri ise daha az bilinen isimlerden oluşuyor. Sık sık Papa Francis'e yönelik eleştirileri yayınlamasıyla bilinen LifeSiteNews adlı internet sitesine konulan mektupta piskoposlara seslenilerek Papa'nın kamuya açık bir şekilde kafir ilan edilmesi isteniyor. Bir kilise üyesinin aforoz edilip edilmeyeceğine Vatikan bünyesindeki İnanç Doktrini Komitesi karar veriyor. Teoloji uzmanları Katolik dünyasının geniş bir kesiminin Papa Francis'i ve görüşlerini desteklediğini karşıt görüşlülerin ise çok küçük bir azınlığı oluşturduğunu bu nedenle bu talebin ciddiye alınma ihtimalinin düşük olduğunu belirtiyor. Yine de Papa'ya yönelik böyle ciddi bir talebin açıktan dillendirilmesi Katolik Kilisesi içindeki kutuplaşmanın arttığını gösteriyor. Mektupta özellikle yoğunlaşılan Papa'nın 2016 yılında yayınladığı 'Sevginin Mutluluğu' (Amoris Laetitia) dökümanı. Papa bu belgede Katolikleri daha hoşgörülü ve daha az dışlayıcı olmaya davet ediyor. Dökümanda Katoliklere dinen yasak olmasına rağmen boşanarak resmi nikahla yeniden evlenenler gibi kusurlu üyelere karşı daha anlayışlı olması isteniyor. Vatikan'dan mektupla ilgili bir yorum gelmedi.

ABD - AMERİKA

- *Pompeo: Venezuela'ya askeri müdahale olası...* ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo Başkan Donald Trump yönetiminin Venezuela'daki krizi kontrol altına almak için askeri müdahaleyi olasılık dahilinde gördüğünü söyledi.

- **ABD ve Rusya'dan karşılıklı 'Venezuela'ya karışma' uyarıları...** Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro muhalif lider Juan Guaido'nun "darbe girişimini püskürttüğünü" açıklarken, ABD ve Rusya birbirlerini bu ülkenin içişlerine karışmamaları yolunda uyardı. ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton Beyaz Saray'da yaptığı açıklamada, "Burası bizim coğrafyamız. Rusların müdahale etmesi gereken bir yer değil. Hata yapıyorlar. Bu, ilişkilerin düzelmesine yol açmayacak" dedi. Bolton'un açıklamasından kısa süre sonra ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo ve Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov bir telefon görüşmesi yaptı. İki bakan Venezuela'daki son gelişmeleri ele aldı. Rusya Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada Lavrov'un Pompeo'ya, "Venezuela'daki daha fazla saldırgan adımlar atılmasının en ağır sonuçlara yol açacağını" söylediği belirtildi.

- **ABD'de 'Ramazan' hamlesi! Güvenlik tedbirleri artırılacak...** ABD'nin New York ve New Jersey eyaletlerinde, Ramazan ayı dolayısıyla cami ve diğer ibadethanelere yönelik güvenlik tedbirlerinin artırılacağı bildirildi.

- **Pentagon'dan "Çin ve Rusya uzaydaki egemenliğimizi sınırılıyor" uyarısı...** ABD Savunma Bakan Vekili Patrick Shanahan, The Wall Street Journal gazetesi için kaleme aldığı yazıda, "Çin ve Rusya, uzaya olan ekonomik ve askeri bağımlılığımızı titizlikle inceleyerek anti uydu lazer ve parazit yaratma cihazları gibi teknolojiler ile bu bağımlılığımızdan yarar sağlayan siber fırsatlar geliştirdi. Pekin, geçen yıl yörüngeye 38, biz ise 17 roket fırlattı. Ay'da 50 yıllık yokluğumuzun ardından Çinliler bu yıl Ay'ın karanlık yüzüne indi ('Chang'e 4' adlı insansız uzay aracını kastediyor). ABD hâlâ bir üstünlüğe sahip ama egemenliğimizin sınırları hızla daralıyor" ifadelerine yer verdi. Halihazırda uzay endüstrisinin, roket fırlatma maliyetlerinin düşmesi, özel sektördeki inovasyonlar ve uzay teknolojilerinin askeri ve ticari amaçlarının birleşmesinden doğan ani değişimlerden geçtiğini yazan Pentagon şefi, buna rağmen ABD'nin askeri yaklaşımının değişmediğine dikkat çekti. ABD ordusuna bağlı 10'dan fazla farklı kuruluşun uzay fırsatları üzerinde çalıştığını ifade eden Shanahan, "Kara, deniz ve hava kuvvetlerimiz ayrı uydu sistemlerine sahip. Bunun sonucunda 130'dan fazla farklı iletişim terminali var. Bu, Çin ve Rusya'ya ayak uydurmak için çok hantal ve yavaş bir yaklaşım. ABD'nin, uzay stratejisini değiştirmesi gerekiyor" dedi.

- **Venezüella Devlet Başkanı Maduro: Darbe teşebbüsü bizzat Beyaz Saray'dan yönetildi...** Venezüella Devlet Başkanı Maduro, "Bir Avrupa gazetesi dün Donald Trump ve John Bolton'ın gün doğmadan önce askeri darbenin bütün operasyonlarını koordine ettiğini yazdı. Dün girişilen darbe teşebbüsü bizzat Beyaz Saray'dan, John Bolton tarafından yönetildi" dedi.

RUSYA

- **Putin, Rus vatandaşlığına geçmek isteyen Ukrayna ve diğer ülke vatandaşlarının listesini genişletti...** Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, hızlı bir şekilde Rus vatandaşlığına geçmek isteyen Ukraynalılar ve diğer ülke vatandaşlarının listesini genişleterek, bu konuda hazırlanan son kararnameyi imzaladı. Putin, 24 Nisan'da Ukrayna'nın doğusunda Donetsk ve Luganks'daki ayrılıkçılara Rusya pasaportu verilmesini kolaylaştıran kararnameyi Kiev ve AB'nin tepkisine rağmen imzalamıştı. Putin, son olarak bir adım daha atarak bu kararnamedeki listeyi genişletti. Buna göre, listeye Donetsk ve Luganks kentlerindeki "bazı alanlarda" yaşayanlar da eklenirken, Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı ilhakından önce bu bölgede yaşayan

Ukraynalılar ile Sovyetler Birliği döneminde, Rusya'da doğan Afganistan, Irak, Suriye, Yemen vatandaşları da ilave edildi. Bu koşulları karşılayanlar, 1 Mayıs'tan itibaren üç ay içinde Rus vatandaşlığı için başvurabilecek. Rusya'daki savunma ve güvenlik doktorinine göre Moskova, kendi sınırları dışında yaşayan Rus vatandaşlarını korumak için askeri güç kullanma hakkına sahip.

- *Rusya "ABD'nin Venezüella politikası kesinlikle yumuşak bir güç değil. Bu agresif bir söylem, doğrudan korkutma, şantaj ve tehdit"...* ABD'nin Venezüella üzerindeki politikasını değerlendiren Rus Dışişleri sözcüsü Zaharova, "Bu kesinlikle yumuşak bir güç değil. Bu agresif bir söylem, doğrudan korkutma, şantaj ve tehdit" değerlendirmesinde bulundu. Zaharova, ABD'nin eylemleri yüzünden Venezüella'daki yaşamın kötüleştiğini vurgulayarak, "ABD'nin amacı, Venezuela'da panik, korku, kaygı ve ihanet hissi yaratarak, ülke vatandaşlarının moralini bozmaktır" ifadelerini kullandı.

ASYA – PASİFİK

- *Japonya'nın yeni imparatoru Naruhito...* İmparator Akihito'nun tahtından feragat etmesinin ardından oğlu Naruhito düzenlenen sade bir törenle Japonya'nın yeni imparatoru oldu.

- *Afganistan'da savaşı sonlandırmak için ABD ve Taliban altıncı kez müzakere masasında...* Afganistan'da 17 yıldır devam eden savaşı sona erdirmek için Amerika Birleşik Devletleri ile Taliban temsilcileri arasında sürdürülen görüşmelerin altıncısı Katar'ın başkenti Doha'da başladı. ABD'yi Afgan asıllı Büyükelçi Zalmay Halilzad'ın temsil ettiği müzakerelerde Washington, ateşkes ilan edilmesine öncelik verirken Taliban tarafı ise ABD'nin bu ülkedeki askerlerini çekmesini istiyor. Görüşmelerin ne kadar süreceği ve nasıl bir sonuç çıkacağı henüz bilinmezken ekim ayından bu yana devam eden ABD ile Taliban arasındaki doğrudan görüşmelerde mesafe katedildiği belirtiliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin 2001'de başlattığı operasyonunun ardından iktidardan uzaklaştırılan Taliban, ateşkes ve kalıcı barış için ABD dahil tüm yabancı askerlerin bu Afganistan'dan çıkmasını şart koşuyor. Halilzad daha önce yaptığı açıklamada, taraflar arasındaki müzakerelerde bir taslak üzerinde anlaşmaya varıldığını bu kapsamda ABD öncülüğündeki yabancı askerlerin Afganistan'dan çıkacağını, buna karşın Taliban'ın da ülke topraklarını IŞİD ve el Kaide gibi gruplara kullanılmayacağını dile getirmişti. Washington olası barış görüşmelerinin Kabil merkezi hükümeti öncülüğünde yapılması gerektiğini belirtiyor. Taliban ise ABD'nin kuklası olmakla itham ettiği Kabil hükümetiyle doğrudan görüşmeyi reddediyor. Tarihinin en uzun süreli savaşını veren ABD'nin halihazırda Afganistan'da 14 bin askeri bulunuyor.

- Kabil'de Loya Cirga devam ediyor

- Öte yandan aralarında kabile liderlerinden kanaat önderlerine Afgan Halk Meclisi (Loya Cirga) üyesi 3 bin 200 kişi, Taliban ile olası barışı görüşmek için Kabil'de bir araya geldi. Afganistan Cumhurbaşkanı Eşref Gani'nin talimatıyla toplanan ve Taliban'la barış görüşmeleri için bir taslak ve çerçeve hazırlanması öngörülen dört günlük zirve perşembe günü sona erecek. Afgan hükümeti, Halk Meclisi toplantısı nedeniyle tüm resmi kurumları 1 hafta süreyle tatil etti.

TÜRKİYE - TÜRK DÜNYASI

- *İktidar YPG ile görüşüyor iddiası...* CHP Sözcüsü Faik Öztrak açıklamalarda bulundu. Öztrak, "Suriye'de ortakları YPG/PYD ile görüşmeler yapıyorlar. Bunun ortaya çıkmasından mı korkuyorlar" diye konuştu.

- *Ankara'nın sert tepki gösterdiği ABD'nin dini özgürlükler raporundan başlıklar...* ABD Uluslararası Dini Özgürlükler Komisyonu tarafından yayınlanan "2019 Uluslararası Dini Özgürlükler Raporu"na Ankara'dan sert tepkiler geldi. Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamalarda, raporu hazırlayan komisyonun, Türkiye'deki dini azınlıklar konusunda büyük bir yanılğı ve kasıtlı çarpıtma çabası içinde olduğu savunuldu. Dini özgürlükler hususunda yapılan araştırmaların sonucu ile Washington'a tavsiyelerin yer aldığı ve her yıl hazırlanan raporda Türkiye, 2018'de 'devletle bağlantısı olan ya da hükümetin göz yumduğu' ihlallerin ciddi boyutlarda olduğu ülkeler listesinde yer aldı. Ankara'nın sert ifadelerle eleştirdiği o raporda Türkiye ile ilgili neler yazıldı?

Temmuz 2016'daki darbe girişiminden bu yana Türkiye'de insan hakları ve sivil özgürlüklere dair endişelerin sürdüğü belirtilen raporda, dini özgürlüklerle ilgili gidişatın, önümüzdeki yılda daha da kötüleşeceğine işaret ettiği yazıldı.

Raporda, 2018'de yürürlüğe giren müfredata rağmen devlet okullarındaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu oluşuna dikkat çekildi. Lozan Anlaşması'nda adı geçen dini azınlıklara mensup öğrencilere muafiyet tanınsa dahi, ateist veya Alevi ailelerin bu muafiyet hakkını kazanmak için zorlu bir yargı sürecinden geçtiği, talepleri mahkemece onaylansa dahi eğitim kurumlarında bu kararların pratiğe dökülmediği belirtildi.

2018 yılında, 'Türk hükümetinin dini toplumların içişlerine müdahale ettiği' yazılan raporda, söz konusu azınlıkların dini liderlerini seçerken adayların 'Türk vatandaşı olması şartı' bu müdahalelere örnek gösterildi. Diğer bir örnek olarak, geçen mart ayında hayatını kaybeden Türkiye Ermenileri Patriği Mesrob Mutaftyan'ın yerine geçecek ismin belirlenmesi için yapılan seçimlerle ilgili İçişleri Bakanlığının müdahalesi ve İstanbul Valiliğinin gerekli koşulların yerine getirilmediği gerekçesiyle seçimleri engellemesi gösterildi.

Kimlik kartlarında 'din' hanesinin bulunmasının ayrımcılığa yol açabileceği endişesi de raporda yer alan hususlar arasında. 'Bazı kesimler tarafından Ermeni, Yahudi ve Rum gibi azınlıkları fişleme çabası' olarak nitelendirilen, Şubat 2018'de soyağacı kayıtlarının e-devlet sisteminde paylaşılmasının da benzer kaygıları doğurduğu ifade edildi. Nüfus kayıtlarının kamuoyuyla paylaşılması, etnik ve dini zenginlikleri ortaya çıkardığından olumlu bir adım olarak görülse bile bu bilgilerin ayrımcılığa yol açabileceği vurgulandı.

Alevilerin Türkiye'deki en büyük azınlık grup olduğunun altı çizilen raporda, hükümetin Alevileri 'Müslüman' olarak tanımladığı, Sünni mezhebinden ayrı tutmadığı yazıldı. Komisyon raporunda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM), Şubat 2015'te aldığı karara rağmen hükümetin Alevi öğrencilerin, Sünni İslam anlayışının öğretildiği Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden muaf tutulması ile ilgili halen gerekli adımları atmadığını belirtti. Cemevlerinin ibadethane olarak tanınması ile ilgili tartışmalar da raporda yer buldu.

Anti-semitik söylemlerin, hükümet yanlısı yazılı basın ve sosyal medya organlarında devam ettiği belirtilen raporda, Hrant Dink Vakfı'nın yaptığı bir araştırmaya değinilerek, Ocak-Nisan 2018 arası, Yahudileri hedef alan 427 nefret söyleminin tespit edildiği yazıldı. AK Parti kurucularından Burhan Kuzu'dan Cumhuriyet Halk Partisi'nin cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye kadar, önde gelen siyasetçilerin de Yahudilere yönelik ayrımcı yorumlarda bulunduğu,

İsrail devleti ile ilgili haberlerde Yahudilerden olumsuz ifadelerle bahsedildiği de 'Anti-semitizm' alt başlığında yer alan konular arasında.

Rahip Brunson davasına geniş yer verildi.

Raporda, Pastor Brunson davası, 'Azınlıkların Mal Varlıkları'ndan sonra en geniş yer verilen madde oldu. Pastor Brunson olayı ile bağlantılı olarak Evanjelik grupların hedef gösterildiği, en az 20 Protestan ailenin ya sınır dışı edildiği ya da vize verilmeyerek Türkiye'yi terk etmeye zorlandığı da ifade edildi.

Raporda, 23 yıl Türkiye'de yaşayan Pastor Andrew Brunson'ın, Ekim 2016'da haksız yere gözaltına alındığı, terör örgütü üyesi olma ve casusluk yapma ile suçlandığı, daha sonrasında 'üye olmadan terör örgütleri adına suç işleme' ile itham edildiği yazıldı. 'Protestanlar' alt başlığı altında, 'PKK ile FETÖ' örgütleri ile işbirliği yaptığı iddiasıyla tutuklanan Brunson ile ilgili Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları da değerlendirildi. Raporda, Erdoğan'ın Brunson'ın iadesine karşı çıkarken daha sonra pastörle Gülen hareketinin lideri Fethullah Gülen'in takas edilmesini teklif ederek kendisiyle çeliştiği yazıldı. Komisyon dini özgürlükler raporunda, Brunson olayını ayrıntılı bir şekilde aktardı.

Yehavo'nın Şahitleri mezhebine mensupların vicdani ret hakkının olmadığı ve askerlik hizmetini yerine getirmemeleri halinde hapisle cezalandırıldığı, askerlik hizmetinin iş bulma/işten atılma gibi hayatın diğer noktalarını da etkilediği raporda altı çizilen maddelerden biri.

Ankara'nın rapora verdiği tepkinin odak noktası olan Gülen hareketi ile ilgili, başarısız darbe girişiminin ardından geçen 2 yıllık süreçte on binlerce kişinin görevden alındığı, gözaltına alındığı ve tutuklandığı belirtildi. Raporda, darbe girişiminin arkasında Gülen hareketinin olduğunu savunan hükümetin söz konusu hareketi Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) adıyla terör örgütü olarak tanıdığı hatırlatıldı.

Raporda, en geniş yer verilen konu ise azınlıkların mal varlıkları oldu. Sanasaryan Han'ın mülkiyet hakkının Ermenilere, Bozcaada'daki 11 gayrimenkulün Rum Ortodoks Kilisesi'ne geri verilmesine kadar ülkede kamulaştırılan taşınmazların azınlık gruplarına iadesi ayrıntılı bir şekilde ele alındı. 15'inci yüzyılda bazilikadan camiye çevrilen, 1935 yılındaysa müze yapılan Aya Sofya'nın camiye dönüştürülmesi ile ilgili söylemler de raporda yer buldu.

Raporda, Ocak 2018'de Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde, İslami kurallara göre 9 yaşındaki kız ve 12 yaşındaki erkek çocuklarının evlenebileceği yönündeki fetvasına da dikkat çekildi. Raporda, toplumdan gelen tepkiler üzerine bu fetvayı geri çeken Diyanet İşleri Başkanlığının daha sonra, 'Diyanet'in her zaman evlilik yaşının kızlar için 17, erkekler için 18 olduğunu savunduğunu' yazan bir açıklama yayınladığı yazıldı. Raporda, Ocak 2018'deki bir araştırma kaynak gösterilerek, 2017 yılında reşit olmayan 115 kız çocuğunun hamilelikle ilgili tedavi gördüğüne ve hastane kayıtlarına göre de 15 yaşın altında en az 38 kız çocuğunun hamile kaldığına dikkat çekildi.

Türkiye'nin ABD'nin stratejik ortağı olduğu hatırlatılan raporda, son yıllarda, özellikle Pastor Brunson ve NASA'da görevli bilim adamı Serkan Gölge ile ABD Konsolosluğunda çalışan 3 Türk vatandaşı ile ilgili olayların iki ülke arasındaki ilişkilere olumsuz yansıdığı belirtildi. Ağustos 2018'de ABD Hazine Bakanlığının, Adalet Bakanı Abdülhamit Gül ile İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya Brunson davasıyla ilgili yaptırım uygulandığının yazıldığı raporda ayrıca, çelik ve alüminyuma getirilen ek vergilerin Türk Lirası'nın değer kaybetmesine yol açtığı ifade edildi. Ekim 2018'de Brunson'ın serbest bırakılmasının ardından Soylu ve Gül'e yönelik yaptırımların kaldırıldığı, ikili ilişkilerde de düzelme sağlandığı raporda yer aldı.

Dini özgürlükler raporunda ayrıca Türkiye'nin Rusya'dan satın alacağı S-400'lerden, Suriye'deki gelişmelere kadar jeopolitik ve güvenlik konularına da değinildi.

TERÖRLE MÜCADELE

- Iğdır'ın Türkiye-İran sınır hattındaki Şehit Bülent Aydın Hudut Karakol Komutanlığı sorumluluk alanındaki bölgeye PKK'lı teröristlerce taciz ateşi açıldı.
- Irak kuzeyi Zap, Kandil ve Avaşin-Basyan bölgelerine düzenlenen hava harekâtları neticesinde, PKK bölücü terör örgütü tarafından silah mevzii, barınak, sığınak ve mühimmat deposu olarak kullanılan hedefler imha edildi.

İŞİD LİDERİ BAĞDADI'NİN VİDEOLU MESAJI NE ANLAMA GELİYOR?

- Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) lideri Ebu Bekir el-Bağdadi, Temmuz 2014'ten bu yana ilk videosunu yayımlayarak hayatta olduğu, örgütün küresel varlığını ve saldırılarını yoğunlaştırmak için uğraştığı mesajını verdi. Son ses kaydı Ağustos 2018'de yayınlanan Bağdadi, yeni videosunda "halifeliğine" yeni katılanları kutluyor. Bunların arasında Mali, Burkina Faso ve Sri Lanka'daki bağlantılı örgütlerin adını sayıyor. Video ayrıca İŞİD'in Türkiye'de ilk defa "resmi" bir varlık sağlamayı hedefleyebileceğine işaret ediyor. Bağdadi, elinde "Türkiye Vilayeti" yazan bir belgeyi incelerken görülüyor. İŞİD liderinin kendini sağlıklı, güçlü ve göstererek, örgütün günümüzdeki ve önümüzdeki süreçte erişeceği gücüne inandığını söyleyerek İŞİD militanları ve destekçilerinin moralini artırmak istiyor. Videonun yayımlanması, örgüt destekçilerinin internette İŞİD liderine bağlılıklarını yenileyen açıklamalar yaptığı bir kampanya başlatmalarını sağladı bile. Bazı sosyal medya kullanıcıları profil fotoğraflarını Bağdadi'nin fotoğrafı ile değiştirdi. 29 Nisan'da Telegram uygulaması üzerinden yayınlanan 18 dakikalık video, İŞİD'in merkezi medya yapılanması olan, örgüt liderlerinin mesajlarını duyuran ve nadiren yayınlanan yüksek profilli videoları hazırlayan El-Furkan tarafından dağıtıldı.

- Zaman ve mekan

- Videonun tarihi Şaban 1440 olarak gözüktüyor. Hicri takvimde bu ay, 6 Nisan - 6 Mayıs 2019 arasına denk geliyor. Videonun yayımlanma tarihi olarak da, cihatçıların genellikle saldırı ve propagandalarını artırdıkları Ramazan ayının bir hafta öncesi seçilmiş. Bağdadi videoda güncel olaylardan bahsediyor. Bu konular arasında yer alan İsrail'de Binyamin Netanyahu'nun dördüncü başbakanlık dönemi, Sudan ve Cezayir'de protestolar sonucu liderlerin istifa etmesi Nisan'da gerçekleşmişti. Fakat 21 Nisan'daki Sri Lanka saldırılarına dair açıklamaları, videoya eklenmiş bir ses kaydı olarak gözüktüyor. Bu da videonun 6-21 Nisan arası çekilmiş olabileceğini gösteriyor. Videonun çekildiği yer bilinmese de çekimin yapıldığı setin düzeni dikkat çekiyor. Bağdadi üst düzey İŞİD yöneticilerini divanında ağırlayıp onlarla "halifeliğin" işlerini tartışıyormuş gibi gözüktüyor. Bağdadi ile yüzleri maskeli ve mozaiklenmiş olan üç adamın bulunduğu mekan bir çadır olabilir. Videonun başlığı ise "Allah tarafından korunası Müminlerin Emiri İbrahim İbn Avvad el-Bedri el-Haşimi el Huseyni el Kureyşi el Bağdadi'nin huzurunda". Sözde halife olarak Bağdadi tek başına saklanmış gözükmüyor. Bu sahne özellikle, Bağdadi'nin yalnızca hayatta olduğunu göstermek değil, aynı zamanda "halifeliğin" işleyişi ve geleceği konusunda aktif bir rol oynadığını da kanıtlamak için hazırlanmış gibi duruyor. Bağdadi'nin giydiği yelek ve yanındaki silah ise kendisinin yalnızca bir lider değil aynı zamanda savaşçı bir lider olduğunu göstermeyi hedefliyor. BBC Güvenlik Muhabiri Frand Gardner, Bağdadi'nin görünümü ve setin, eski El Kaide lideri Usame Bin Ladin'in videolarını andırmasına dikkat çekiyor. Güvenlik araştırmacısı Cole Bunzel ise seti, İŞİD'in öncülü olan Irak El Kaidesi'nin 2006'daki lideri Ebu Mussab el Zerkavi'nin videolarına benzetiyor. Bağdadi'nin önünde İŞİD'in çeşitli kollarından gelen "aylık raporlar" yer alıyor ve Bağdadi

bunları göstermelik bir şekilde inceliyor. Bu pozla da grubun işleyişine hakim olduğunu göstermek istiyor.

- **Küresel varlık ve strateji**

- Video IŞİD'i toprak kaybına rağmen hayatta kalmayı başaran bir örgüt olarak göstermenin ötesinde kendine güvenen, dünya çapında yeni örgütleri kendine bağlamayı başaran ve daha da ölümcül saldırılar düzenleyen bir yapı olarak sunuyor. Bağdadi bu vesileyle Mali ve Burkina Faso'da kendilerine katılan örgütleri tebrik ederken "Kardeşimiz Ebu Velid el Sahravi" dediği bir kişiye de teşekkür ediyor. Bu, Sahravi'nin bölgedeki IŞİD'e bağlı örgütlerin başına geçmiş olabileceği anlamına geliyor. Mart sonuna doğru bu bölgelerde IŞİD'e bağlılık ilan eden örgütler, IŞİD'in bölgede ilk defa varlık göstermesini sağlamıştı. Sahra bölgesinde El Kaide ile ilişkili bir örgütün lideri olan Sahravi, ilk oların 2015'te IŞİD'e bağlılık ilan etmiş, Ekim 2016'da da IŞİD böyle bir bağlılık ilanı aldıklarını açıklamıştı. Bağdadi konuşmasında Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde düzenlenen saldırıları üslenen "Orta Afrika Vilayeti'nden" bahsetmese de, incelediği raporlar arasında bu isimde bir vilayet de gözüküyor. IŞİD lideri "Horasan Vilayeti'nde" yeni bağlılık yeminlerinden bahsetse de bunların kimler olduğu konusunda bir bilgi vermedi. Bu, o kişilerin diğer gruplardan ayrılan insanlar olabileceği izlenimini uyandırıyor. IŞİD, Horasan terimini Afganistan ve Pakistan'dan bahsetmek için kullansa da Hindistan kontrolündeki Keşmir ve İran'daki saldırıları da Horasan kolunun yaptığını açıklamıştı. IŞİD ilk olarak Ocak 2015'te bir Horasan yapılanması kurduğunu duyurmuştu. Bağdadi, Sri Lanka'daki örgüte katılan militanları da kutladı, saldırılarını övdü ve birlik olmalarını tavsiye etti.

- **'Türkiye Vilayeti'**

- İlginç bir şekilde, videonun son sahnesinde Bağdadi, aralarında "Türkiye Vilayeti'nin" de bulunduğu çeşitli IŞİD kollarının dosyalarını incelerken gözüküyor. IŞİD daha önce Türkiye'de "resmi" bir varlık ilan etmemişti. Örgütün destekçileri bu gelişmeden özellikle heyecan duyan paylaşımlarda bulundu. Dosyalarda Tunus ise sonunda "Vilayeti" ifadesi olmadan yer alıyor. Yıllardır orada bir taban edinmekte zorlanan örgüt, Mart ayından beri Tunus'taki varlığını artırmaya çalışıyor. Bağdadi yanındaki üç kişiyle konuşurken bir altyazı ile IŞİD liderinin "Çabaların iki katına çıkarılması, haçlıları, kafirleri ve onlara yardım edenlere yönelik saldırıların yoğunlaştırılması" emirlerini verdiğini anlatan bir altyazı gözüküyor. IŞİD, Suriye'de kontrolünde bulunan son toprak olan Bağuz'u Mart ayında kaybetmişti. Örgüt o günden beri küresel etkisini artırmaya çalışıyor ve Mali, Burkina Faso, Demokratik Kongo ile Sri Lanka referansları buna yönelik bir adım olarak görülüyor. Videonun yayınlandığı gün de örgüt Bangladeş'teki bir saldırının sorumluluğunu üstlendi. IŞİD 2016'dan beri Bangladeş'te herhangi bir saldırı düzenlemiyordu. Bağdadi videoda stratejik olarak, IŞİD militanlarına "düşmanlarla" uzun bir savaşa hazırlanmaları, onların imkanlarını tüketecek bir yıpratma savaşını başlatmaları emrini verdi. Mesajdan anlaşıldığı kadarıyla IŞİD eskisi gibi bir toprağı ele geçirip orada kontrolü sağlamaktansa küresel anlamda bir "terör dalgası" yaratmaya odaklanmış durumda.

- **Bağuz ve 'azim' mesajı**

- Bağdadi'nin mesajlarının çoğu Bağuz hakkındaydı. IŞİD lideri Suriye'de kontrolündeki son toprağı savunan militanlarının "azmini" kutladı ve bu azmin zafere eşit olduğunu, dünyanın başka bölgelerindeki militanların metanetini artırdığını söyledi. IŞİD'in Suriye'deki son topraklarını kaybetmeye başladığı dönemden bu yana azim kavramı örgütün propagandalarında öne çıkıyor. Bağdadi ayrıca Bağuz ve sınırın Irak tarafındaki Hajin'de çatışmalara dahil olan üst düzey militanların da isimlerini söyleyerek onları andı. Ölmüş bile olsalar militanların isimlerini açıklamak, IŞİD için sıra dışı bir adım. Bağdadi bu bölgelerin son yöneticilerinin sırasıyla şöyle değiştiğini söyledi: "Suudi Arabistanlı Abdül Rahman el Angari el Tamimi", adı Iraklı olduğunu çağrıştıran "Ebu Hajir Abdül Samet el Iraki el Tablibi", adı Mısır'ın Sina

bölgesinden olduğunu çağrıştıran "Ebu el Valit el Snavi", "Abdül Hani el Iraki" ve son olarak "Suudi Arabistanlı Ebu Musab el Hicazi". Çok sayıda yabancı savaşçıyı da isim vererek öven Bağdadi, IŞİD'in medya kollarındaki Avustralyalı ve Çeçen militanları ile lojistik alanındaki Belçikalı bir militanın da andı.

- **Arap protestoları**

- Bağdadi Nisan'da Cezayir ve Sudan'daki protestolar sonucu iktidardan düşen siyasetçilerden de bahsetti. Bu protestolardan faydalanmak isteyen ve bu yüzden onları öven El Kaide'nin aksine IŞİD lideri protestoların bu rejimlerden kurtulmak için yetersiz olduğunu, bir tiranı götürüp yerine daha kötü bir tiran getirebileceğini söyledi ve ilerlemek için tek yolun cihat olduğunu vurguladı.

- **Bölünme ve birlik**

- Bağdadi'nin "birliğin önemini" de vurguladığı konuşması, IŞİD'in iç bölünmelerle geçen son bir yılının ardından geldi. Bölünmeler öyle bir seviyeye gelmişti ki, Guardian gibi gazetelerde örgüt içindeki yabancıların IŞİD liderine karşı bir darbe girişimi yaptığı, Bağdadi'nin bu silahlı saldırıdan uzun çatışmalar sonucu kurtulduğuna dair haberler yer aldı. IŞİD lideri, örgütün çeşitli ülkelerdeki kollarının tek bir bedenin parçası gibi hareket etmesi gerektiğini söyledi ve Sri Lanka ile Afrika'daki örgütlerin söz ve eylemlerinde birliği sağlaması gerektiğini ekledi.